

ieści znad Drzewiczki

Kwartalnik historyczny

4/44/2002

Koło Przyjaciół

Odznaczone
Złotym
Medalem
Opiekuna
Miejsc Pamięci
Narodowej
za opiekę nad
miejscami walki
i męczeństwa

Drzewicy

Nieznamierowice - tzw. plac Starołęskich, ul. Kościelna. Po lewej remiza OSP (foto - L. Milczarek)

HISTORIA KOŚCIOŁA POD WEZWANIEM ŚW. ANDRZEJA W NIEZNAMIEROWICACH DO 1913 ROKU

Dawniej miasto, dziś wieś Nieznamierowice, położona jest na prawym brzegu rzeki Drzewiczki. W „Katalogu zabytków sztuki w Polsce”, tom III, zeszyt 8, str. 19, pow. Opoczyński, tak czytamy o Nieznamierowicach:

„WIEŚ. Prawdopodobnie 1288 r. nadana przez Władysława Łokietka klasztorowi cystersów w Sulejowie, pocz. w. XVI własność szlachecka. Lokacja miasta na prawie niemieckim zapewne w. XV., przed 1511. Utrata prawa miejskiego w XVIII. Obecnie brak śladów założenia lokacyjnego.

KOŚCIÓŁ PAR. p. w. św. Andrzeja Apostoła. Pierwotny drewniany przeniesiony ze wsi GAŁKI po lokacji miasta. Obecny murowany wg. projektu arch. Jarosława Wojciechowskiego, ukończony 1933, na miejscu drewnianego z 1760, spalonego 1922. – Krucyfiks pocz. w. XIX. Dwa kielichy: wczesnobarokowy 1630, fundacji Anny Starołęskiej starościny piotrkowskiej oraz barokowy 2 połowa w. XVII. Cztery ornaty z tkanin w. XVIII”. Koniec cytatu.

Pierwotna nazwa wsi to Znamierowice. Stąd pochodził ród szlachecki, który przyjął nazwisko Znamierowscy od nazwy posiadanej włości. Ród ten pieczętował się herbem Rawicz. Wieś po przejściu od rodziny Znamierowskich do innego domu (rodu) nazwano Nieznamierowicami.

Ks. Jan Wiśniewski w „Dekanacie Opoczyńskim” wydanym w 1913 r. tak opisuje Nieznamierowice:

W XIV w. we wsi Gałki czyli Andrzejów stał kościół drewniany pod wezwaniem św. Andrzeja. Postawił go pewnie Andrzej Gałka herbu Odrowąż wsi tej dziedzic, którego syn Prandota za Kazimierza W. w 1345 r. był „fortunnym hetmanem przeciwko Czechom”. Do tej parafii należała wieś Nieznamierowice, będąca już w 1308 r. własnością klasztoru sulejowskiego (*Kod. Mal.*).

Gdy około 1500 r. Nieznamierowice zostały miastem, wtedy stanął w nich kościół nowy przez dziedziców Starołęskich wzniesiony i uposażony, do którego przeniesiono parafię. Odtąd Gałki zostały filją Nieznamierowic i tylko w pewne dni odprawiało się tam nabożeństwo. X. Konstanty Gierszewski, prob. nieznamierowski takowy kościółek rozebrał i ze starego drzewa plebanję postawił.

W połowie XVII w. dwór w Niezn. złupili Szwedzi i obraz Najśw. Maryi Panny z sobą; zabrali, który potem cudami na całą Polskę zasłynął w Studziannie. (Patrz Studzianna),

Około 1762 r. nowy w Niezn. kościół na miejscu spalonego w 1760 r. kościoła wystawiła familja Szaniawskich wraz z miejscowym plebanem X. Stefanem Libiszewskim. Nie wiele mamy szczegółów o dawnym kościele i jego plebanach, gdyż w 1804 r. całe miasteczko spłonęło, spaliła

się plebanja ze wszystkimi dokumentami i metrykami do 1798 r. Jeśli kto chciał mieć spisana metrykę, musiał przyprowadzić do księdza wiarygodnych świadków lub kumów i powtórnie spisywano akty. Jak widać z inwentarza z 1790 r. metryki chrztów sięgały 1609 r., ślubów 1657 r., zmarłych 1700 r. W 1870 r. ks. Wacławski, prob. miejscowy kościół wyrestaurował.

Kościół w Nieznamierowicach pod wezwaniem św. Andrzeja, drewniany, z drzewa kostkowego wystawiony, mały i ubogi, głównym ołtarzem zwrócony ku wschodowi. Nie mało powiększają kościół dwie boczne kaplice: od północy i od południa. Długość kościoła 34½ łok.(20,70 m), szerokość 14½ (8,70 m), wysokość 9½ (5,70 m), z dachem 18 łok.(10,80 m). W nawie dwa okna: po jednym od poł. i północy; w prezbiterjum 3, w kaplicy od południa 3, od północy 2. Sufit i podłoga z tarcic. Kościół stoi na podmurówce.

Ołtarze. W głównym znajduje się dawny obraz Matki Boskiej Częstochowskiej w srebrnej sukience. Na zasuwie obraz św. Andrzeja Ap. Przy ołtarzu stoją dwa pacyfikały (relikwiarze): 1-szy z relikwią św. Piusa m., 2-i św. Celestyna. Obok ołtarza na ścianie, wisi piękny, starożytny obrazek wyobrażający Matkę Boską w niebie, w otoczeniu świętych.

W kaplicy od południa, stoją dwa ołtarze: w jednym starożytny, piękny obraz Matki Boskiej Częstochowskiej (Różancowej) w metalowej sukience, w koronie suto wysadzonej kamieniami. Na zasuwie był obraz św. Gertrudy. W drugim ołtarzu mieści się lichy obraz św. Józefa. Stoi tu pacyfikał cenny, starożytny z Chsem Panem na krzyżu, z godłami czterech Ewangelistów i grawirami (wyżłobieniami), wyobrażającymi u góry: Matkę Boską z Dzieciątkiem, w ramionach pewnie dwóch Apostołów, u dołu świętą, trzymającą coś w rękę.

W kaplicy od strony północnej stoją ołtarze: św. Andrzeja z obrazem w górze św. Magdaleny, z boku rzeźby św. Barbary i innej św. Stoi tu relikwiarz św. Hilaryi. W drugim ołtarzu obraz św. Erazma. Na ścianach wiszą obrazy Drogi Krzyżowej zaprowadzonej tu 8 listopada 1907 roku.

W zakrystyi (od południa) znajduje się srebrna monstrancja; na podstawie czytamy: *Restauratum A.D.1699 per Lucam Stanislaum Toszkowic Prchum Nieznamierov. Apostolicum et Consistorii Opoczen. Notarium* †. Jest tu kilka dawnych kielichów, starożytna, oryginalna puszka. Na jednym z kielichów czytamy: *Anna Starołęska, Piotrowska starościna daje ten kielich do kaplicze Panny Maryi Nieznamierowskiej Anno Domini 1630.*

Ofiarowczyni kielicha była drugą żoną Alberta Starołęckiego. Szczegóły o niej i o tej rodzinie patrz w dziejach Studziannej. Oprócz opisanych przedmiotów, widziałem w tej zakrystyi grubą księgę z panegirykami z XVII w. Sreber było więcej – zabrali Austriacy.

Dzwony. Na największym napis: „*Lał Petersilge w Warszawie 1865 r.*”. Wizerunki: Zbawiciela Świata i świętego z pastorałem. Na mniejszym: *Josephus nomen meum Anno Domini 1890.* Dawne dzwony stopiły się podczas pożaru dzwonnicy i plebanii w 1804 r.

Kościół drewniany ufundowany w 1762 r. przez Filipa Nereusza Szaniawskiego

Inwentarz z 1790 r. wylicza dawne dokumenty znajdujące się przy kościele w Nieznamierowicach: 1) Erekcja z Łaskiego 1521 r. 2) 1666 r. Samuel Adam Sulgostowski 300 zł. na Gapinie kość. N. zapisuje. 3) 1681 r. Stanis Zurowski 1000 zł. na Gwoździkowie, Przysiałowicach i Gałkach zap. Tą sumę podjął Jan Flor. Dziboni i na Borkowice przeniósł 1726 r. 4) Dekret reform. kość. Macieja Orłowskiego Archid. Kurzelows. W 1681 r. 5) W 1696 r. Konstan. na Skrzynnie Dunin 400 zł. na dobr. Gródku polnym zapis. 6) 1705 r. Testament Zofii Starołęckiej dn. 11 marca, włączony zaś w akta opoczyńskie w 1707 r. zawierający zapis 1000 zł. kość. w N. na dobrach Ruszenice. 7) R. 1733 Jan Laskowski 2000 zł. na dobrach Januszowice kość. W N. zapisuje. 8) 1742 r. dowód, że proboszcz N. we wsi Gałki ma wolne pastwisko. 9) 1763 r. Filip Nereusz Szaniawski dziedzic Niezn. pewne pola w N. i Woli Gałęckiej. kość. w N. zapisuje. 10) Prob. miał szynk we wsi Gałki; w tej wsi według erekcji (Łaski) ma pleban 4 kmieci; później pleban niektóre pola podzielił między gospodarzy i miał ośmiu poddanych, odrabiających mu 3 dni w tygodniu, płacących czynszu po groszy 15 na Boże Narodzenie.

Pola ornego pleban posiadał 27 mor. chęlm. i 50 prętów. (Inw. 1818r.), łąk w N. morg. 9, pastwisk 86. Dziesięciny: z Niezn. dw. wytyczna wartości 200 zł., gosp. 246 zł., z Przysiałowic 300

zł., dw. i włość. 50 zł., z Woli G. gr. 200 zł., z Gałek dw. 100 zł., z plebańskich włość. 50 zł., z Sadów grom. 80 zł., z Rdzuchowa 80 zł. (inw. 1790 r.).

Parafian w 1818 r. było 782. Kollatorką była wówczas p. Salomea z Dembińskich Wielhorska, dziedz. Rusinowa, w której to wsi znajduje się kaplica z drzewa.

Lista plebanów w Nieznamierowicach.

R. 1521 r. prob. Mikołaj Kossowski z Odrzywołu.

W 1530 r. Paweł prob. Niezn. i Mikołaj wikary, są świadkami przy procesie o dziesięcinę ze wsi Dęba (par. Bedlno) należącą się kościołowi w Szydłowcu (ak. Szydł.).

W 1607 r. był tu pl. X. Mateusz z Potworowa, który tego roku wpisał się do bractwa św. Anny w Skrzynnie.

W 1706 r. Łuk. Stan. Toszkowicz, pl. w Skrzynnie i Nieznamierowicach, był oficjałem opoczyńskim, rodem ze Skrzynna (patrz. Skrzynno).

W 1720 r. Antoni Laskowski, pr. N. (z ak. Odrzywolskich).

Jan Liziniewicz pr. um. 1761 r. (w 1749 r. dał on ornat biały do Odrzywołu).

Od 1761 r. Stefan Libiszewski, pr. N. i Gielniowa, kan. liwski, dziek. skrzyński ur. 1733 r., wyśw. w Łowiczu 1757 r. X. S. Lib., pr. N. i G. zmarł 15 lutego 1794 r., przeżywszy lat 78. Pochowany pod kościołem w N. Wikarjuszami przy nim byli XX.. Franciszek Sierakowski, Bogusław Sekucki, Kacper Wolborski, Gwalbert Dąbrowski dominikanin, Franc. Wyrwiński, Felix Popławski, Wenanty Nyszkort bernardyn, Kazim. de Magno Staw Stawski, St. Sitkiewicz.

W 1790 r. dziedziczką N. i kollatorką była p. Urszula z Morsztynów Dembińska, starościna wolbromska.

W 1793 r, um. w Gowarczowie Józef Jabłonowaki, dziek. Skrz, prepoz. Gielniowa i Nieznamierowic.

R 1802 Wiktoryn Gostyński, kan. Smoleński, prob. N. 1814 r.

R. 1814 Fakund Kruszyński wik.

1814 r. Konst. Gierszewski, prob. Niez. do 1841 r., dziek. Skrzyński. Po nim podpisuje księgi X. Wojciech Anioł Świecki wik.

Od 1842 r. X. Hippolit Maryański. 1845 r. X. Franciszek Hampel, admin. następnie 1855-68 r. prob.

1868-9 Letus Śniegocki.

Do 1872 r. X. Jan Waclawski i X. Piotr Stradomski do 1877 r.

Od 1878 r. Jan Saturnin Kaczorowski do 1888 r.

R. 1885 r. X. Maurycy Łyczewski do 1893 r.

R. 1893 r. Mieczysław Krajewaki, adm.

R. 1894 r. Szymon Łukasik i Marcin Momentowicz adm.

Od 1895 r. X. Józef Cyrański wraz z proboszczem Odrzywołu X. A. A. za narodowe manifestacje z probostwa usunięty, zmuszony był wyjechać za granicę. Po długich kłopotach i staraniach został plebanem Sławna. Administrował par. X. Jan Wolski z Odrzywołu.

Od 1906 r. X. Hieronim Marczewski, przygotował plany budowy nowego kościoła w Nieznamierowicach wykonane przez budowniczego Jarosława Wojciechowskiego.

Do parafii należą wsie: N., Bąków, Borowa. Gałki, Grabowa, Gr. kolonja, Helenów, Przyszałowice małe, Rusinów, Władysławów, Wola gałęcka. Dusz 2916; poczta Drzewica.” Koniec opisu ks. J. Wiśniewskiego. Koniec opisu (styl i pisownia zachowane).

Autor „Dekanatu Opoczyńskiego” zaznacza, że „kościół ... z drzewa kostkowego wystawiony, mały i ubogi...” to był on jednak bogato wyposażony: 5 ołtarzy, 4 relikwiarze, wiele cennych starych obrazów i rzeźb. W czasie pożaru wsi 22 września 1923 r. w ciągu pół godziny w porze nocnej spłonął całkowicie kościół, z którego nic nie udało się uratować. Pożar wybuchł w jednym z gospodarstw od przewróconej latarki w czasie obrządku, spłonęło wówczas 70 gospodarstw. Ofiar w ludziach na szczęście nie było. Ze spalonego kościoła pozostały fundamenty z kryptą grobową, w której spoczywa Salomea z Dębińskich Wielhorska (1777-1841), żona gen. Józefa hr. Wielhorskiego h. Kierdeja senatora Królestwa Polskiego. Szczęśliwie ocalały z pożaru dwa kielichy: wspomniany już wczesnobarokowy z 1630 r. fundacji Anny Starołęskiej oraz barokowy z 2 połowy XVII i cztery ornaty z XVIII. W czasie szalejącego pożaru znajdowały się na plebanii, która wówczas nie spłonęła i stoi do dziś. W niej odprawiano nabożeństwa do roku 1924.

W 1924 r. ks. Izdebski postawił szopę z desek – była to kaplica do nabożeństw. Tenże proboszcz rozpoczął starania o budowę nowego ale już murowanego kościoła. Był już z 1906 r. projekt nowego kościoła w stylu gotyckim, który nakreślił arch. Jarosław Wojciechowski – budowniczy kościołów w Drzewicy i Odrzywole. Niestety, ze względu na kosztorys budowy, zrezygnowano z pięknego projektu Wojciechowskiego a zamówiono nowy projekt u architekta Alfonsa Pinno z Radomia, skromniejszy w stylu barokowym ale możliwy do wykonania. Zaczęto rozważać gdzie postawić nowy kościół. Był nawet projekt budowy kościoła w Woli Gałęckiej, który na szczęście nie przeszedł.. Kościół postanowiono budować w Nieznamierowicach na starych fundamentach spalonego kościoła, zwrócony również głównym ołtarzem na wschód.

Budowę rozpoczęto w 1925 roku. Po odejściu ks. Izdebskiego na jego miejsce przychodzi ks. prob. Stanisław Gruszka (stryj obecnego ks. prob. Jana Gruszki). Podejmuje on trud budowy kościoła, rozprowadza wśród parafian tzw. „cegiełki” z rysunkiem spalonego drewnianego kościółka w 1923 r. parafia z Nieznamierowic zostaje w 1925 r. przeniesiona do Rusinowa z uwagi na istniejący tam drewniany kościółek, istniejący do dziś. Kościół w Nieznamierowicach budowano do 1933 r. Zbudowany w kształcie krzyża łacińskiego, posiada wymiary: długość 37 m, szerokość w nawie głównej 14 m, a w kaplicach bocznych 21 m. Fundamenty i cokół kościoła zbudowano z granitu, mury wzniesiono z piaskowca. Kościół ma sklepienie łukowe.

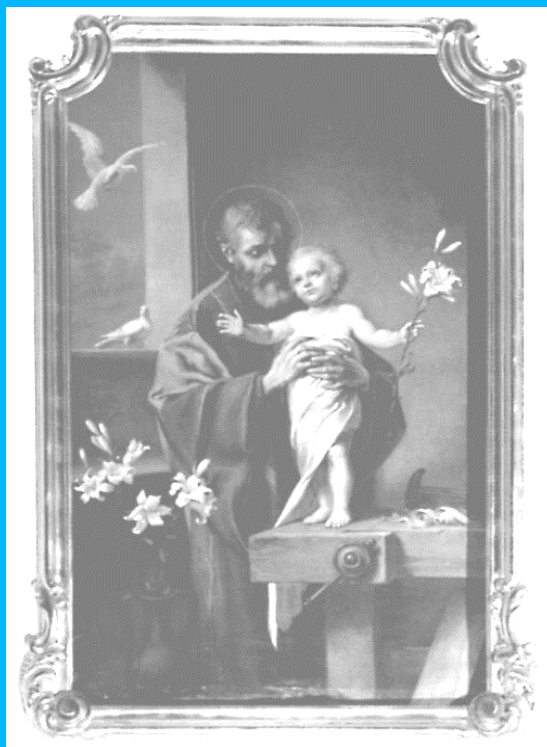
Nowy kościół w Nieznamierowicach od strony głównego wejścia (foto L. Milczarek)

Konsekracji kościoła dokonał ks. bp Paweł Kubicki – 19 maja 1933 r. W skład Komitetu Budowy wchodził: Prezes Komitetu – p. Franciszek Papis z Nieznamierowic, p.p. Jan Kucharczyk z Nieznamierowic, Aleksander Piecyk z Gałek, Antoni Cieślak z Gałek i Adam Wasilewski z Woli Galeckiej.

Kościół posiada dwie kaplice: od północy z ołtarzem św. Andrzeja, od południa ołtarz św. Franciszka z Asyżu. W ołtarzu głównym pięknie złożona płaskorzeźba św. Rodziny z Nieznamierowic (Matki Boskiej Nieznamierowskiej), na zasuwie również złożona płaskorzeźba św. Józefa trzymającego Chrystusa. Obie płaskorzeźby wykonali uczniowie słynnego artysty rzeźbiarza Ksawerego Dunikowskiego. W 1973 r. freskami kościół ozdobił art. plastyk Mika z Krakowa.

Złocana płaskorzeźba św. Rodziny w ołtarzu głównym

Obraz św. Józefa z Dzieciątkiem Jezus na zasuwie w ołtarzu głównym

W południową zewnętrzną ścianą kościoła wmurowane są dwa epitafia:

1) marmurowa płyta, na której wyryto:

**TU SPOCZYWA
Ś.P.
SALOMEA Z DĘBIŃSKICH WIELHORSKA
UR. 1777 ZM. 1841
WŁAŚCICIELKA RUSINOWA
ŻONA GEN. JÓZEFA WIELHORSKIEGO
MINISTRA WOJNY KRÓLESTWA POLSKIEGO**

2) Płyta kamienna, na której czytamy:

**Ś. † P.
JERZY WOJCIECH
SPORYSZ
UR. 23.IV.1883 R.
ODDAŁ SWE ŻYCIE W LATACH
WOJNY 1914 - 1918 R.
WALCZĄC O WOLNĄ OJCZYZNĘ
CZEŚĆ JEGO PAMIĘCI!**

Kościół otacza otynkowany mur z bramą wejściową od zachodu. Od strony północnej do muru przylega murowana dzwonnica z 8 bocznymi otworami okiennymi. Mur posiada dwa boczne wejścia (od północy). Kościół, dzwonnica (dwa dzwony) i mur pomalowane są na biały kolor z dachami blaszanymi w kolorze czerwonym. Na placu przed kościołem dwa krzyże drewniane: po stronie północnej krzyż z napisem: na górnym ramieniu – TRWAJ, na bocznym lewym – WIERNIE, na prawym – PRZY BOGU, na trzonie krzyża – I KOŚCIELE.

Na krzyżu od strony południowej napisy: na górnym ramieniu – CHRYSTUS, na lewym – WCZORAJ, na prawym ramieniu – DZIŚ, na trzonie – NA WIEKI.

U nasady krzyża małymi literami wycięty napis: Misje święte Jubileuszowe 2000-lecia 5-12.IX.1999 r. O.O. Bernardyni.

Poza murem od strony północnej stoją dwie plebanie: w głębi placu murowana stara plebania z 1890 roku zbudowana na wzór dworku szlacheckiego z wysokim naczółkowym blaszanym dachem i wspartym na czterech kolumnach gankiem. Pomalowana na biało, dach na wzór kościoła, czerwony. Nowa piętrowa plebania zbudowana z czerwonej cegły, z wysokim dachem z facjatkami, pokryty czerwoną dachówką powstała w 2001 r. za obecnego proboszcza ks. Jana Gruszkę.

Lista proboszczów w Nieznamierowicach po 1914 r. do chwili obecnej:

Ks. prob. Barski

Ks. prob. Jończyk

Ks. prob. Izdebski do 1924 r.

Od 1924 r. ks. prob. Stanisław Gruszka do 1933 r.

Od 1933 r. ks. prob. Stefan Kozłowski do 1940 r.

Od 1940 r. ks. prob. Sardecki do 1952 r.

Od 1952 r. ks. prob. Józef Wawer do 1964 r.

Od 1964 r. ks. prob. Aleksy Fiet do 1981 r.

Od 1981 r. do 1991 r. ks. Jan Bystrzejewski

Od 1991 r. ks. prob. Jan Gruszka

Do parafii należą wsie: Nieznamierowice, Gałki, Wola Gałęcka, Drażno, Olszowiec.

HISTORIA NIEZNAMIEROWIC

Na wstępie historii kościoła czytaliśmy, że wg „Katalogu zabytków sztuki w Polsce”, Nieznamierowice (*czy też Znamierowice – przyp. R.B.*) prawdopodobnie już w 1288 r. zostały nadane przez Władysława Łokietka klasztorowi w Sulejowie. Czyli wieś ta była wsią książęcą i jej początki sięgają dalekiej przeszłości, być może XII wieku. Ks. Jan Wiśniewski z kolei podkreśla, że w „Kodeksie Małopolskim” jest napisane, iż „wieś Nieznamierowice (Znamierowice) była już w 1308 r. własnością klasztoru sulejowskiego...”. Rozbieżność tych dat dotycząca 20 lat nie czyni tu wielkiej różnicy, a potwierdza tylko fakt, że wieś była własnością książęcą. W okresie Polski dzielnicowej Nieznamierowice wchodziły w skład kasztelanii skrzyńskiej Księstwa Łęczycko-Sieradzkiego.

Władysław Łokietek książę brzesko-kujawski od 1267 r. sieradzki od 1288 r., łęczycki od 1294 mógł taką darowiznę ze wsi tej uczynić dla opactwa sulejowskiego. Sulejów bowiem, leżąc między województwami: krakowskim, sieradzkim, sandomierskim i łęczyckim był najodpowiedniejszym punktem dla zjazdów i sądów książęcych.

O zamierzchłej przeszłości osadnictwa na tym terenie świadczą znaleziska na tzw. „Olszowcu” po lewej stronie rzeki Drzewiczki, gdzie natrafiono na urny,

skorupy gliniane oraz narzędzia kamienne. Jeszcze w latach 50-tych pewien gospodarz kopiąc dół na ziemniaki natrafił na urny z prochami. Zawiadomiono archeologów, którzy potwierdzili, że było to cmentarzysko z okresu kultury łużyckiej. Gospodarz zrezygnował potem z prowadzenia w tym miejscu gospodarstwa, przeniósł się w inne miejsce twierdząc, że tam straszy.

Powróćmy jednak do czasów, kiedy Nieznamierowice były jedną ze stu wsi należących do klasztoru w Sulejowie, który darzony przez swoich dobroczyńców doszedł do wielkich bogactw. Opat sulejowski pisał się dziedzicem stu wsi.

Kiedy Nieznamierowice przeszły w ręce prywatne dokładnie nie wiadomo. Czy zostały przez klasztor sprzedane czy też przeszły w ręce prywatne po krwawym wydarzeniu, jakie miało miejsce w Sulejowie we wrześniu 1655 r. kiedy to Szwedzi wymordowali wszystkich zakonników. Nie wiadomo też jakiego to rodu szlacheckiego staraniem Nieznamierowice zostają miastem na prawie niemieckim (zapewne magdeburskim) około roku 1500. Czy staraniem Znamierowskich czy Starołęskich? O tych ostatnich wiadomo, że jeden z nich Albrecht Starołęski był kasztelanem żarnowskim i zamieszkiwał w Znamierowicach i być może to on przemienił nazwę miasta na Nieznamierowice.

Był czterokrotnie żonaty: pierwszą jego żoną była Katarzyna Przerębska wojewodzianka sieradzka, która to w dom jego miała wnieść w posagu obraz przedstawiający Rodzinę świętą. Drugą żoną była Anna Giebułowska wdowa po Andrzeju Drzewickim, fundatorka kielicha wczesnobarokowego, na którym przypomnę, wygrawerowano: „Anna Starołęska Piotrowska starościna daje ten kielich do kaplicze Panny Maryi Nieznamierowskiej Anno Domini 1630”. I tu znów nasuwa się kolejne pytanie dotyczące historii, czy kielich ten ofiarowany był Matce Boskiej Częstochowskiej, której obraz znajdował się w ołtarzu głównym starego kościoła, czy też Matce Boskiej Częstochowskiej (Różańcowej) w koronie suto wysadzonej kamieniami, czy też Matce Bożej Nieznamierowskiej z obrazu zwanego Św. Rodzina z Nieznamierowic a obecnie zwany cudowny obraz Najświętszej Maryi Panny? Trudno i na to pytanie dziś odpowiedzieć.

Powracając do Albrechta Starołęskiego, to wiemy, że miał dwie córki – Katarzynę i Izabelę.

Trzecią jego żoną była Helena Konstancja Przyjemska, wdowa po Abrahamie Zbąskim, która z pierwszego małżeństwa miała Jana Stanisława Zbąskiego i córkę Annę, zmarłą w panieństwie, fundatorkę klasztoru i kościoła w Sudziannie.

Czwartą żoną Starołęskiego była Zofia de Ryki Boglewska, bezdzietna. Po śmierci Starołęskiego wyszła za Łęczyńskiego.

Wspomniany Jan Stanisław Zbąski, pasierb Albrechta, obrawszy stan duchowny doszedł do wielkich godności. Był więc kolejno: kanonikiem krakowskim, gnieźnieńskim i warszawskim, sekretarzem królewskim, archidiakonem sandomierskim i dziekanem łowickim. Był biskupem przemyskim, kanclerzem królowej, opatem sulejowskim, umarł świątobliwie jako biskup warmiński w 1698 r. Odziedziczywszy po matce Studzianną, Małoszyce, Sadów, Myszakowiec, wraz z przyrodnią siostrą swoją Zofią Anną Starołęską, kasztelanką żarnowską staje się fundatorem kościoła i klasztoru w Studziannie, dokąd sprowadza

zgromadzenie księży Filipinów, z woli Ojca św. Klemensa X, aby byli stróżami wsławionego cudami obrazu Najświętszej Maryi Panny z Nieznamierowic.

Wyprzedzając nieco w opisie historię Nieznamierowic musimy się cofnąć znów do roku 1655, kiedy to Szwedzi spędzili wszystkich mieszkańców ówczesnego miasteczka i wyznaczyli zakładników, których zamordowali i pogrzebali we wspólnej mogile na rynku (placu) zwanym starołęskim. Nieznamierowice zostały spalone, dwór okradziony.

Miejsce pomordowanych mieszczan oznaczono figurą Chrystusa frasobliwego. Dopiero w 1905 roku ks. prob. Józef Cyrański przenieść nakazał szczątki pomordowanych na miejscowy cmentarz.

W latach 60-tych figurę Chrystusa jako zabytkową umieszczono w muzeum w Łodzi.

Okolo 1750 roku Nieznamierowice stają się własnością Filipa Nereusza Szaniawskiego, który w 1762 roku buduje tu kościół drewniany i staje się jego kollatorem. Od roku 1787 Nieznamierowice są własnością Urszuli z Morsztynów Dębińskiej – starościny Wolbromskiej, następnie dziedziczy upadające miasteczko jej syn Ignacy Dębiński a po nim jego córka Salomea Dębińska, późniejsza żona generała Józefa Wielhorskiego h. Kierdeja. Nieznamierowice pozostają w posiadaniu Wielhorskich do roku 1858, po czym przechodzą na Wotowskiego, który prawie cały majątek przeznaczył na potrzeby powstania styczniowego 1863 r. Zadłużony majątek przejmuje Bank Ziemski w Krakowie. W 1864 r. w Nieznamierowicach zostaje uwłaszczonych 72 chłopów 930 morgami ziemi. Część majątku pozostała w rękach dziedzica Gondzyńskiego, od roku 1882 tak zwaną resztówką zarządza Ferdynand Drawert a w 1890 r. Ferdynand, który resztę majątku rozparcelował chłopom w 1900 r.

Szkoła

Nauczanie podstawowe rozpoczęto w Nieznamierowicach od roku 1910, odbywało się ono po mieszkaniach. W 1930 roku wybudowano Dom Ludowy, w którym znalazło się miejsce i na szkołę. Istniejącą do dziś szkołę wybudowano w 1966 roku.

Ochotnicza Straż Pożarna

Kiedy w roku 1923 we wrześniu spłonęło 70 gospodarstw i kościół zaczęto myśleć o powołaniu Ochotniczej Straży Ogniowej. Z pomocą mieszkańcom Nieznamierowic przychodzi zawodowy oficer pożarnictwa z Radomia Stanisław Czepczyński. Jego to staraniem w 1924 r. powstaje OSO, na czele której stoi zarząd w składzie: Prezes straży – ks. prob. Stanisław Gruszka, Naczelnik – dh Andrzej Hałas, Gospodarz – dh Jan Kucharczyk, Członkowie Zarządu: organista – Stanisław Satora, nauczyciel – Daniel Śledziński.

W 1925 roku firma „Bracia Kobyłańscy i Spółka – Gerlach” zakupuje dla straży sikawkę ręczną i wóz na żelaznych kołach.

W 1948 w czynie społecznym wybudowano remizę strażacką.

W roku 1986 straż otrzymuje samochód bojowy marki „Żuk” a w roku 1993 społeczeństwo funduje dla jednostki sztandar z okazji 70-lecia jej istnienia.

W 2002 r. 6 października Ochotnicza Straż Pożarna w Nieznamierowicach otrzymała kluczyki do samochodu bojowego marki „Star 266”. Poświęcenia wozu i nowowypbudowanego garażu dokonał ks. prob. Jan Gruszka. Przed budynkiem remizy znajduje się kuta w piaskowcu kapliczka zwieńczona u góry krzyżem. Od strony południowej wyrzeźbiony jest kielich z hostią na tle skrzyżowanych dzid, jedna z gąbką. Na cokole napis: Fundatorowie tej pamiątki Andrzej i Józefa Macieja 1918 r.

Ciekawostki historyczne Nieznamierowic

1) Z pokolenia na pokolenie przekazywana jest w Nieznamierowicach wieść, że w czasie najazdów tatarskich porywano ze wsi młodych ludzi, starszych zabijano na miejscu.

Młodzież ratowała się ucieczką na bagna nad Drzewiczką na tak zwanym „Zwierzyńcu”. Używali do tego przywiązanych do nóg tarcic (desk), co chroniło ich przed zapadaniem się w bagno.

2) Na placu przed szkołą podstawową znajduje się miejsce, gdzie pochowany jest powstaniec styczniowy z 1863 r. zmarły z ran w bitwie pod Ossą – 10 lipca 1863 r.

3) Istniał tu kiedyś browar, gorzelnia, kirkut, bożnica żydowska i nie tak dawno młyn wodny.

W Nieznamierowicach jest obecnie 139 domów mieszkalnych, w których zamieszkuje 524 osoby. Część mieszkańców dojeżdża do pracy poza terenem, pozostali gospodarzą na roli.

(W następnym numerze ciąg dalszy historii obrazu św. Rodziny z Nieznamierowic)